

Zde se začíná slovo o zemi, která se nazývá *Quiché*. Zde vypíšeme, zde zahájíme ty dávné příběhy, původ a počátek všeho, co se událo v *měste Quiché*, u všech kmenů *národa Quiché*¹.

Toto také vypovíme: Oznámíme, jak to, co skryté bylo, zjevným se stalo, odhaleno a zvěstováno bylo, jak to osvětili *Tz'acol* a *Bitol*, Původkyně a Stvořitel, *Alom* a *Qaholom*, *Rodička* a *Ploditel*; ti, o nichž bude řeč, jsou *Hunahpú-Vuch*, *Váćice*, *Hunahpú-Utiú*, *Kojot*, *Zaquí-Nimá-Tz'is*, *Velká bílá koati*, a *Nim-Ac*, *Velký pekari*, *Tepu*, *Vladařka*, a *Gucumatz*, *Opeřený had*², *U Quix Cho*, *Srdce lagun*, a *U Quix Paló*, *Srdce moři*, *Ah Raxá Lac*, *Pán zelené mlsy země*, *Ah Raxá Tzel*, *Pán modré číše nebes*³. Tak jim říkali.

A zároveň bude řeč, bude se vyprávět o *Prabábě* a *Pradědu*, jejichž jména jsou *Ixpiyacoc* a *Ixmucané*⁴, ochránci a dobrodinci, dvojčetihodná bába a dvojčetihodný děd, jak jim říkají v quicheských příbězích, když se vypráví o tom všem, co učinili na úsvitu života, na úsvitu dějin.

Ale toto vše zapíšeme už v čase zákona božího, v čase křesťanském. Jen proto vyjvíme vše, protože už není *Pocho Vuh's*, *Kniha vladařova*, kde prý jsi mohl vidět jasně náš příchod z druhé strany moře, vyprávění o naší temnotě, kde jsi mohl vidět jasně i úsvit života.

Byla taková původní kniha, sepsaná dávnou a dávnou, ale tvář její skryta je mudrcům a věštcům⁵. Vznešená byla její zvěst a její popis toho, jak byla stvořena nebesa a země.

Jak bylo učiněno a vyznačeno čtvero jejich okrsků, čtvero jejich stran, jak tyčemi bylo označeno a jak provazy vyměřeno a rozděleno. „Čtvero koutů a čtvero úhlů na nebi i na zemi!“ — tak to nazývali Původkyně a Stvořitel, Matka a Otec

PRVNÍ KNIHA

(Stvoření světa a pokusy o stvoření lidí. Zničení nepodařeného lidstva a nepravých božstev)

I

A toto je zpráva, jak svět kdysi trval v hlubokém mlčení, v hlubokém pokoji trval, bytověal v tichu; dlel nehybný, osamělý se rozkládal, zel pusť.

A toto je první zpráva, první výpověď: Nebylo žádného člověka, žádného zvířete, ptáka, ryby, kraba, stromu, kamene, propasti ani sluje, drnu ani keře: Jenom a jedině nebe tu bylo.

Neviditelná byla tvář země. Jen a jedině moře se kupilo a nad ním klenba nebeská, to bylo vše.

Nebylo nic, jediná věc, která by působila hluk v tom tichu, nic, co by se hnulo, nic, co by hleslo či šeptlo na nebesích: Zbola nic, vůbec nic neexistovalo. Jen voda, kupy vod, moře nehybné, nehnuté, samotné. Jinak nic, ni žádné bytí. Jen pokoj vládl, ticho v temnotách a noc.

Jedině Původkyně a Stvořitel, Vladářka a Opeřený had, Rodička a Ploditel byli tu ve vodách, zdroji jasu. Ukrytí pod zelenými a modrými pery, a proto nesou jméno Opeřený had, Gucumatz. Velicí mudrci, velicí myslitelé, a v tom byla jejich podstata. Také existovalo nebe a *U Quix Cah*, Srdce nebes, neboť takové je jméno toho boha. Tak vyprávějí.

A slovo nyní přišlo, přišlo tam k Vladářce a Opeřenému hadu. A ti dva rozmlouvali, radili se a přemýšleli starostlivě. Shodli se ti dva a spojili slova svá a myšlenky své spojili.

A tehdy, jak přemýšleli, ukázalo se jasně, že bude-li úsvit, bude i člověk. I rozvažovali stvoření a růst stromů i lián, zrození života a příchod člověka. V temnotách a noci se tak přemýšlelo skrze toho, jenž je Srdce nebes a jehož jméno zní *Huracán*: Jeho první podoba je *Caculhá Huracán*, Jednohubý blesk, druhá pak *Chibi-Caculhá*, Malý blesk, třetí konečně *Raxa-Caculhá*, Zelený blesk, a tito tři jsou Srdce nebes.

Ti se teď připojili k Vladarce a Operěnému hadovi, uvažovali o světle a o životě. Kterak učinit úsvit a jitra; kdo opatří potravu a obživu: „Staň se tak. Naplň se prázdno!“

„Tyto vody at ustoupí, at uvolní místo! At povstane a at se uvolní země!“ Tak děli. „At se vyjasní, at svítá na nebi i na zemi. Ale jasů neziská tato naše tvorba, naše dílo, dokud nebude učiněn, dokud nebude stvořen člověk.“ Tak děli.

A ihned stvořili zemi a povstala země. Vpravdě takto došlo k stvoření země: „Země“, řekli, a v tu chvíli tu byla.

Jen jako oblak, jako mlha bylo toto stvoření, jak kotouč prachu, když povstaly z vod hory, naráz veliké hory.

Jen kouzelně, jen záračně se staly skutkem údolí a hory; a současně cypřišové háje a bory na jejich svahu.

I zaradoval se Gucumat: „Požehnaný byl tvůj příchod, ó Srdce nebes. Ó Huracáne, ó Chipi-Caculho, ó Raxa-Caculho!“

„Dobré bude naše dílo, stvoření bude skončeno,“ přisvědčili.

Nejprve vznikla země, hory a údolí. A byly uspořádány toky vod: propléaly se volně mezi úpatími hor; a zůstaly odděleny řeky, když se vztyčily vysoké hory.

Tak bylo dokonáno stvoření země a učinili ji U Qux Cah a U Qux Uleu, Srdce nebe a Srdce země, jak zní jejich jméno.

Ti tedy oplodnili zemi, když ještě nebe bylo nespátěno a země byla neviděna v hloubi vod.

Tak bylo dokonáno dílo, když provedli, když skutkem učinili, co vymysleli a vydumali.

II

Pak stvořili zvířata lesní, strážce všech hájů, ochránce vysočin: jelena, ptáka, pummu, jaguára, hada, plazu a zmiji, strážce lián.

A řekli Původkyně a Stvořitel: „Jen pusto, jen ticho má vládnout pod stromy a pod liánami? Dobré by bylo, aby je někdo hlídal,“ tak děli, když o tom přemýšleli a rozmlouvali.

A v tu chvíli povstal jelen a pták. I vykázali jelenu a ptáku jeho obydlí: „Ty, jelene, spi u potoků a v roklích; žij v houšti a v trávě; v lesích se rozmnož. Na čtyřech nohách stůj a pohybuj se. Tak staň se!“ řekli a stalo se.

A hned nato vykázali přibytky i ptákům a ptáčkům: „Vy, ptáci, přebývejte na stromech a v liánách, tam hnízděte, tam se množte, na větvích stromů, na úponkách lián!“

To řekli jelenům a ptákům, aby věděli, co mají dělat, aby všichni našli své hnízdo a skrýš.

Tak vykázali Původkyně a Stvořitel každému zvířeti země jeho přibytěk. Tak bylo o jelenu a ptáky dobře postaráno.

A když stvoření bylo hotovo, řekli jelenům a ptákům Původkyně a Stvořitel, Rodička a Ploditel: „Mluvte jen, křičte jen! Ale nežvatlejte jen tak, nepokřikujte jen tak! Srozumitelně mluvte, každý po svém, každý podle svého rodu, každý podle svého druhu!“

A ještě řekli jelenům, ptákům, pumám, jaguárům, hadům: „Vyslovujte naše jména, uctvíjte nás, matku svou, otce svého! Vyzývejte Huracána, Chipi-Caculhu, Raxa-Caculhu, Srdce nebes, Srdce země, Původkyni a Stvořitele, Rodičku a Ploditele. Voljte nás, vyzývejte nás, modlete se k nám,“ řekli jim.

A nebylo možno, aby mluvili jako lidé: vřeštěli jen, kdákali a štěbetali. Nesrozumitelné byly jejich skřeky, každý křičel jinak a po svém.

Když Původkyně a Stvořitel slyšeli, jak nejsou s to hovořit, domlouvali se: „Nesvedli to, aby vyslovovali naše jména, jména svých původců a stvořitelů. To není v pořádku,“ domlouvali se Rodička a Ploditel.

Jim pak děli: „Dobrá, budete nahrazeni. Nesvedli jste to, ani na jedno slůvko jste se nezmohli. Změnili jsme názor: Podržte svou potravu, svou pastvu, svůj pelech, své přístřeší — budou to jen rokle a lesy, neboť se nepovedlo, abyste nás uctívali a vyzývali. Ale jsou ještě, jsou bytosti, jež nás budou vyzývat a ctít. Ty teď stvoříme.“

Vy však přijímáte svůj osud: Vaše maso bude rozžvýkáno. Tak se stane, to bude váš los.“ Tak mluvili, když malým i velkým zvířatům celické země zvěštovali svou vůli.

Chtěli udělat ještě jednu zkoušku, chtěli udělat ještě jeden pokus, chtěli docílit, aby je vyzývali.

Ale zvířata nesvedla se dorozumnět. Nic je nenapadlo a zholala nic nepořídila. A tak bylo jejich maso obětováno, byla určena za potravu a za kořist smrti zvířata, jež žijí na tváři země.

Nezbývalo tedy, než aby se znovu pokusili učinit tvora, stvořit bytost — Původkyně a Stvořitel, Rodička a Ploditel: „Zkusme to znovu. Už je blízoučko seba, už svítá. Stvořme si služebnky a živitele.“

„Ale jak to udělat, abychom byli vyzýváni, aby se na nás pamatovalo na zemi? Už jsme to zkusili se svým prvním dílem, svými prvními tvory, ale k němu to nevedlo a nebyli jsme vyzýváni a nebyli jsme chváleni.“

Nuže zkusme stvořit bytosti poslušné a uctivé, jež by nám sloužily a o nás dbaly.“ Tak řekli. I učinili, i stvořili. Ze země, z bláta udělali tělo.

Vyděli však, že to nebylo dobré: Jen k rozpadu bylo to tělo, měkkota, kašovina, bez pohybu, bez síly, vraká, jen padnout a rozlát.

Hlavou to nemohlo pohnout, tvář mělo obrácenu jen jedním směrem; zrak zastřený, bez možnosti otočit se, bez možnosti ohlédnout se. Mluvit to mohlo, ale bez rozumu. A rychle se to rozpouštělo ve vodě, nemělo to žádnou soudržnost.

Tu tedy řekli Tvořitelka a Tvořitel: „Je vidět, že to nemůže ani chodit, ani se množit. Poradme se o tom!“ děli. Potom rozbili, potom zničili své dílo, své stvoření.

A řekli: „Jak docílit, aby se zdařil záměr, aby vznikly bytosti, jež by nás vyzývaly a uctivaly?“

A takto děli, když se znovu poradili: „Povězme to Ixpiyacocovi a Ixmucané, Věšci a Věštkyňi, povězme to Hunahpú-Vuch a Hunahpú-Utioví: Zkusťe los ještě jednou, pokusťe se o stvoření!“ Tak se radili: Tvůrčyně a Tvůrce, Ah-Tzac a Ah-Bit, a domlouvali se s Ixpiyacocem a s Ixmucané. Tak se domlouvali s těmi věšci, s Prabábou jitra a s Prabábou dne, neboť těmi jmény je oslovovali. Původkyně a Stvořitel tak oslovovali ty, jejichž jména jsou Ixpiyacoc a Ixmucané.

I rozmlouvali spolu Huracán, Tepeu a Gucumatz. A oznámili Paní dnů a Tvůrci, těm věštcům: „Musíme se dohodnout

a vynalézt a objasnit způsob, jak stvořit člověka takového, aby byl naším služebníkem a živitelem, aby nás vyzýval, aby na nás pamatovalo.“

„Poradte se tedy, Prabábo a Praděde, Naše prabábo a Naš praděde, Ixpiyacocu a Ixmucané: Způsobte, ať svítá, ať se rozední! Ať jsme vyzýváni, ať jsme uctíváni, ať na nás pamtuje člověk stvořený, člověk zrozený, člověk smrtelný — mluvte a necht se stane.“

A zjevte mu svá jména: Hunahpú-Vuch a Hunahpú-Utíu, Dvakrát rodička a Dvakrát ploditel, Velký pekari a Velká koati, Pán smaragdu a Pán klenotů, Pán osnu a Pán desky, Pán zelené desky a Pán modré číše, Pán pryskyřice a Tolecký pán¹¹, Prabába dne a Prabába jitra. Tak ať vás oslovují ta naše díla, ta naše stvoření.

Zkusťe osud svými kukuričnými zrny a boby. Ať se ukáže, ať se rozhodne, máme-li jeho ústa a jeho oči vyřezat ze dřeva.“ Tak bylo řečeno věštcům.

A ihned se přistoupilo k metání losů, zjišťování osudu pomocí zrn a bobů. „Osude! Stvoření!“ jim pak řekli Stařena a Stařec. A tento stařec byl Pán osudu bobů — a Ixpiyacoc je jeho jméno. A tato stařena byla Paní dní a Paní zrození a osudu — a Chiracán Ixmucané je její jméno.

A začalo uhadování, takto mluvili: „Spojte se, obcujte! Mluvte, ať vás slyšíme, řekněte, oznamte, necht jasně je, zda je to dřevě, co mají opracovat, z čeho mají vyřezávat Tvůrčyně a Tvůrce. A zda z toho má vzniknout náš služebník a náš živitel, až bude svítat a až se bude dñt.“

„Ty, kukuričce, ty, bobě, ty, osude, ty, zrození, ty se svrběním a ty s údem vztyčeným, spojte se! Sdílejte kukuričci a bobu, osudu a zrození.“ Nuže oběťuj, Srdce nebes, neuraz Vladarčku a Opeřeného hada!“

A pak věšci odpovíděli a vyjevili: „Dobré vyjdou z vašich rukou ty loutky ze dřeva. Mluvit a hovořit budou na tváři země.“

„Tak staň se!“ potvrdila tvůrčí dvojice a v tu chvíli, jak mluvili, byly hotovy ty lidské loutky ze dřeva.

Tvář měly jako člověk a mluvily jako člověk a zalidnily povrch země. Byly a množily se, měly dcery, měly syny ty

loutky ze dřeva. Ale neměly duši a neměly rozum, ani stín vzpomínky na Tvůrkyni a Tvůrce. Bloudily bezcílně a chodily po čtyřech.

Nerozpomněli se ti dřevění lidé na Srdec nebes, upadli v nemilost — byl to jen pokus, jen příprava k člověku. Mluvili sice, ale jejich obličej byl vyzáblý; jejich ruce i nohy byly bezmocné a slabé. Neměli krev, neměli mízu, scházel jim pot i tuk; jejich tváře byly vyschlé, nohy i ruce suché, maso zežloutlé.

I nemyslíli na Původkyni a Stvořitele, kteří jim dali život, kteří o ně pečovali.

To byli první lidé, kteří žili ve velkém množství zde na zemi.

III

A tak vzali krátký konec, byli vyhlazeni a byli zničení ti to lidé, dřevěné loutky. Srdec nebes, U Qux Cah, si vymyslíli, aby utonuli: nastala obrovská zátopa, ta se snesla na hlavy těch lidských loutek, vyřezaných ze dřeva.

Ze dřeva stromu *tzijé*¹³ bylo maso mužů; ale tělo ženy zhotovili Původkyně a Stvořitel z orobince¹⁴, to byl materiál, který si zvolili Původkyně a Stvořitel. Ale nemyslíli a nemluvili se svým Tvůrcem a Tvůrkyní, kteří je učinili, kteří je stvořili. Proto byli usmrceni; utopili je¹⁵.

Záplava pryskyřice sestoupila s nebes, orel jménem *Xacotzowach* přiletěl a vyloupal jim oči. A přišel *Canalotz*, netopýř, a uřízl jim hlavu. A přišel jaguár *Cotzbalam* a snědl jejich maso. A přišel trhavý jaguár *Tucumbalam*¹⁶ a zlámal a rozsápal jejich žíly i kosti.

Roztrhány a rozervány jsou jejich kosti; a to zničením bylo za trest, neboť nepovznesli své myšlenky k svému Otci a k své Matce, k Srdci nebes, jehož jméno je Huracán.

To jejich vinou se zatměla tvář země a spustil se černý smolný déšť, přišlo ve dne, přišlo v noci.

A přihnala se na ně zvířátka i zvířata. I stromy a skály je políčkovaly. A všichni spustili — jejich kukuřičné kádě, jejich desky na pražení kukuřice, jejich mísky, jejich hrnce,

jejich psi, jejich mlynáské kamenný — ti všichni se zvedli a políčkovali je: „Prášpatně jste s námi zacházeli. Jedli jste nás, a proto vás teď sníme,“ mluvili jejich psi a drůbež¹⁷.

A mlynáské kamenný: „Týrali jste nás! Den co den, den co den, za světla i za tmy sténaly naše tváře, oli, oli, vuki, vuki, jen kvůli vám. To byla naše splátka na váš dluh, ale teď, když už nejste lidé, zakusíte vy naši sílu. Rozmělníme, na prach rozdrtíme vaše maso,“ řekly jim mlynáské kamenný.

A také jejich psi se připojili a mluvili: „Proč jste nám nedávali žrát? Jen jsme se ukázali, už jste se na nás obořili a odháněli nás. I při jídle jste na nás měli připraven klacek. Tak jste nás cepovali, my jsme nemohli mluvit. Snad bychom vás teď ani nezabíjeli, ale proč jste se neohlédli, proč jste nepomysleli na vlastní osud? Teď vás zničíme, teď se seznamíte s tesáky našich tlam: sežereme vás!“ řekli psi a rozsápali je. A jejich desky na pražení a jejich hrnce jim vyčítaly: „Muka a trápení jste nám působili. Začouzena byla naše ústa, začouzen byl náš obličej, stále jsme stály na ohni. Copak nás to nebolelo? To vy jste nás opalovali! A teď to ochutnáte vy, spálíme vás,“ řekly hrnce a rozdrtily je.

A také kamenný v ohništi se vrhly rovnou z ohně na jejich hlavy a týraly je.

I pobíhali zoufale sem a tam. Chtěli vylézt na střechy domů, ale domy se zřítily a srazily je. Chtěli vylézt na stromy, ale stromy je setřásky. Chtěli utéci do jeskyní, ale jeskyně se před nimi zavřely.

Takový byl zánik těch, kdo měli být lidmi, kdo byli stvořeni jako lidé, ale jen k tomu, aby byli zničení a vyhlazeni: napadrt byli rozbiti všichni, jejich ústa i tváře.

A jejich potomstvo jsou prý dnes opice, jež žijí v lesích¹⁸. Jsou svědectvím, že jen ze dřeva stvořili Tvůrkyň a Tvůrce jejich těla.

A proto se opice podobá člověku, neboť je svědectvím o rodu těch, kdo měli být lidmi, kdo byli stvořeni jako lidé, ale zůstali jen loutkami a byli zhotoveni jen ze dřeva¹⁹.

Pročež chlácholili srdce svých otců, které tam zanechali památku, kterou zanechali na mřčovém hřišti: „Budou vás vzývat“, hovořili synové k otcům, aby uklidnili jejich srdce. „Vy první povstanete a první vás budou uctávat děti světa, synové světa¹⁰⁰. Vaše jména se neztratí. Tak staň se!“ řekli svým otcům a srdce jejich se uklidnilo. „My jsme mstitelé vaší smrti, muk a útrap, které vám způsobili.“

Tak se rozloučili s Xibalbou, když nad ní úplně zvězňali. Vzápětí se odtud vznesli k nebi, vystoupili do středu světa: jeden se stal sluncem a druhý se stal měsícem. Nato se rozjasnila klenba nebes i tvář země. Žijí na nebi.

A hle, i těch čtyři sta jinochů, které usmrtil Zipaená, se vzneslo na nebesa. Stáli se z nich druhové těch dvou, proměnilo se v hvězdy¹⁰¹.

TŘETÍ KNIHA

(Doba prapředků. Čekání na světlo.
Putování z pravlasti)

I

Zde je počátek (vyprávění o tom), jak bylo rozhodnuto stvořit člověka a jak se hledalo, z čeho zhotovit jeho tělo. I prohlásili Alom a Qaholom, Rodička a Ploditel, Tzacol a Bitol, Původkyňe a Stvořitel, jejichž jména zní T'epu, Vladařka, a Gucumatz, Opeřený had: „Čas jitra nastal, necht' dlo skončí a objeví se naši služebníci, naši živitelé, děti světa, synové světa. Necht' se objeví člověk, lidský rod na tváři země“, pravili.

A spojili se, sešli se a drželi poradu v noci a v tmách. Tam pátrali, rozprávali, tam rozvažovali a přemýšleli. Tak jasně vyšly najevo jejich záměry, tak našli a objevili, co mělo vystoupit do lidského těla.

Už jen maličko scházelo, aby vyšlo slunce, měsíc a hvězdy nad hlavami Původkyňe a Stvořitele.

Z kraje *Paxil*, z kraje *Cayalátoz*, jak se těm krajům říká, vzešly žluté kukuričné klasy a bílé kukuričné klasy.

A zde jsou jména zvířat, jež přinesla tuto potravu: Hška, kojot, papoušek a havran¹⁰³. Tato čtyři zvířata jim přinesla zprávu o žlutých kukuričných klasech a bílých kukuričných klasech, oznámila jim, že rostou v Paxilu, a ukázala jim do Paxilu cestu.

Tak našli potravu a tato potravu vstoupila do těla člověka, jež stvořili, člověka, jež učinili: To tedy byla jeho krev, tak povstala člověková krev. Tak vstoupila kukuriče do stvoření z vůle Alom a Qaholoma, Rodičky a Ploditele¹⁰⁴.

I zaradovávali se, že objevili tak nádhernou zemi, oplyvající pochoutkami, žlutými kukuričnými klasy a bílými kukuričnými klasy, a bohatou také na množství *pataxtoných* a ka-kaových stromů. Rostlo tam také bezpočet stromů zapote, anony, mombliny, obhrčovce, matazany a vyskytoval se hojně

lesní med¹⁰⁵. Plna chutných jidel byla ta stálska, jež se jmenovala Paxil a Cayalá.

Byly tam potraviny všeho druhu, plody malé i plody velké, rostliny malé i rostliny velké. A zvířata k nim ukázala cestu.

Když byly bílé klasy a žluté klasy rozdráceny, pořídila z nich Kmucané, Věštkyně, devarero nápoj¹⁰⁶. A z této potraviny povstala síla a tuk, z ní se utvořily svaly a zdatnost člověka. To způsobili Alom a Qaholom, Rodička a Ploditel, Tepen a Gucumatz, Vladařka a Opeřený had, jak znějí jejich jména. Pak vyslovili slovo stvoření, slovo učinění našich prvňáků matek a otců. Ze žluté kukurice a z bílé kukurice vzniklo jejich tělo. Z kukuričného těsta povstaly nohy a paže lidí. Jenom kukuričné těsto vstoupilo do těla našich předků, těch čtyř lidí, kteří byli stvořeni¹⁰⁷.

II

Toto jsou jména prvňáků lidí, kteří byli stvořeni, kteří byli učiněni:

První člověk byl *Balam-Quixé*, druhý *Balam-Acab*, třetí *Mahucutah* a čtvrtý *Iqui-Balam*¹⁰⁸.

To jsou jména našich prvňáků matek a otců. Jen stvořeni, jen učinění prý byli: neměli matku, neměli otce. Jenom se jim říkálo mužové. Neoprodila je žena, aniž je zplodila Tvůrkyně a Tvůrce, Rodička a Ploditel. Jen a jen záznakem, jen magickým kouzlem je stvořili a učinili Původkyně a Stvořitel, Rodička a Ploditel, Vladařka a Opeřený had.

Měli lidský vzhled a byli to lidé: mluvili a rozprávěli, viděli a slyšeli, chodili a do rukou brali. Byli to lidé dobří a krásní a jejich postava byla postavou muže.

Měli schopnost myšlení, chápali. Dívali se, a sotva upřeli pohled, uviděli. Nakonec vnímali, nakonec chápali celý svět. Když se rozhlédli, ihned spatřili všechno kolem, viděli klenbu nebeskou i okrouhlý povrch země.

Viděli všechny věci vzdálené a skryté, aniž se k nim musili přiblížit. Stačilo jim zůstat na místě, kde byli, a už viděli svět.

Veliká byla jejich moudrost, jejich pohled obzřel lesy

1. Stéla B z Kaminaljuyú v Guatemale. 2. stol. n. l. Museo Nacional, Guatemala.

6. Nefritová plaketa z Nebaju. Kolem r. 600. Museo Nacional, Guatemala.

7. Detail reliéfní výzdoby keramické nádoby ze San Agustín Acasagustánmu v Guatemale. Kolem r. 700. Museum of the American Indian, New York.

i skály, jezera i moře, hory i doly. Byli to opravdu obdivuhodní lidé — ten Balam-Quitzé, Balam-Acab, Mahucutah a Iqui-Balam.

Tvůrkyně a Tvůrce jim položili otázku: „Co si myslíte o svém bytí? Nevíдите snad, neslyšíte snad, není to dobré, že můžete mluvit a že můžete chodit? Jen se rozhlédněte! Vnřmejte světu! Nejsou snad k rozeznání hory a doly? Tak se zkuste dívat!“ jim řekl. A oni ihned spatřili celíčkový svět.

Pak učinili dlkuvzdání Původkyni a Stvořiteli: „Opravdu dvakrát díky, třikrát díky. Byli jsme stvořeni, dostali jsme ústa i tvář, mluvíme, slyšíme, myslíme a chodíme. Dobře chápeme, poznáváme, co je daleko i co je blízko. A vidíme také, co je velké i co je malé na nebi i na zemi. Vzdáváme vám díky, že jste nás stvořili, Tvůrkyně a Tvůrce, že jste nám dali život, nase Prabábo, náš Pradéde,“ těmito slovy činili dlkuvzdání za své stvoření, za své zplazení.

A nakonec znali všecko — čtvero stran a čtvero okrsků klenby nebeské i povrchu země.

Ale Tvůrkyně a Tvůrce to slyšeli s nelibostí: „To není dobré, co tu říkají naši tvorové, naše výtvory. Znají prý všechno — velké i malé.“ I začali se znovu radit, Rodička a Ploditel: „Co si s nimi teď počneme? Ať jejich zrak dosáhne jenom to, co je blízko. Ať vidí jen na kousek po tváři země. Nedobré je, co říkají. Což to nejsou koneckonců jen a jen výtvory a výplody, nebyli by za chvíli jako bohové? Co jestli se nerozrostou a nerozplodí, až bude svítat, až vyjde slunce? Co jestli se nerozmnoží, aby nás ucítvali¹⁰⁹?“ tak uvažovali.

„Zkrotíme trochu jejich touhy, nedobré je, co vidíme. Mají se snad vyrovnat nám, svým stvořitelům, nám, kteří obsáhne-me šířku i délku? Kteří známe a vidíme všechno?“

Tak mluvili Srdce nebes, Huracán, Xipi-Caculhá, Raxa-Caculhá, Vladarka a Opeřený had, Rodička a Ploditel, Ixpilyacoc a Ixmucané, Původkyně a Stvořitel. Tak hovořili a potom změnili přirozenost svých děl, svých výtvorů.

Tehdy Srdce nebes vrhl na jejich oči mlhu a ty se zakalily, jako když se dechem zamží deska zrcadla. Jejich oči se zastířely a dokázaly pak už vidět jen to, co bylo blízko, jediné to viděly jasně¹¹⁰.

A tak vzala za své moudrost a veškeré znalosti těch čtyř, kteří jsou počátkem a původ.
Tak byli stvořeni naši dědové, naši otcové, tak je učinili Srdce nebes, Srdce země.

III.

Nyní vznikly i jejich manželky, povstaly i jejich ženy. Sami bohové je vytvořili. Zatímco předkové spali, byly jim dány ty ženy a byly skutečně krásné — ženy předků Balam-Quitze, Balam-Acaba, Mahucutaha a Iqui-Balama. Zde stály ty ženy, stály u nich, když procipli, a jejich srdce se naplnila radostí z těch žen.

Jména žen zněla: *Cahá-Paluma* bylo jméno ženy Balam-Quitzeovy; *Chomihá* se jmenovala žena Balam-Acaba, *Tzunimihá* bylo jméno ženy Mahucutahovy a *Caquicahá* se jmenovala žena Iqui-Balama. To jsou jména jejich žen, jež byly vznešenými paními.

A ti zplodili lidi, kameny malé a kameny velké, a stali se našim počátkem, počátkem lidu Quiché. Manoho bylo pánů bohoslužby i pánů obětí — kněží. Nebyli jen tiho čtyři, ale ti čtyři představovali náš původ, původ lidu Quiché. Rozmanitá byla jména jednotlivců, když se tam na východě rozmnožili, a četná byla i jména kmenů: *Tepenové*, *Ulanánové*, *Chahové*, *Quenechové*, *Ahanové*¹¹², tak se jmenovali lidé tam na východě, kde se rozmnožili. Znám je také původ *Tambstýcín* a *Macabstýcín*, kteří společně přišli tam z východu.

Balam-Quitze byl praotcem a otcem devíti velkých domů kmene *Caweců*, Balam-Acaba byl praotcem a otcem devíti velkých domů *Nihaiů*, Mahucutah praotcem a otcem čtyř velkých domů *Ahan-Quicheů*.

Povstaly tedy tři rody. Nikdy pak nezapomněli jméno svého praotce a otce ti, kteří se tam na východě rozrostli a rozplodili.

A přišli odtamtud i Tamubští a Macabští a dále třináct větví kmene, třináct z *Tepánů*¹¹³; a *Rabinalové* a *Cachiquelové*, *Tziquinabští* a *Žachové* a *Lamaqové*, *Cumatové*, *Tinalhové*, *Ucubahové*, *Chumilabští*, *Quibalští*, *Batanabští*, *Acul-Vinacští*,

Balanabští, *Canchahelové* a *Balam-Coloboné*¹¹⁴. Toto jsou hlavní kmény, větve národa, o nichž se tu zmínjeme. Vyprávět budeme jen o těch nejhlavnějších.

Všlo ještě mnoho jímých z každé městské čtvrti. Jejich jména však neuvedeme. Jenom to, že i ti se tam na východě rozmnožili.

Bylo to mnoho lidí. A bylo to v temnotách, v temnotách se rozmnožili. Ještě se nenarodilo slunce ani světlo, když se rozmnožili. Všichni žili společně, nesmírné množství jich bylo a tak tam putovali, tam na východě.

Avšak nepsoužili ani nepřinašeli potravu bohům. Jen pozvedali tvář k nebi a nevěděli, proč se dostali tak daleko, co tu činí.

A byli tam ve velkém počtu lidé černí i lidé bílí¹¹⁵, lidé různých tvář, lidé různých jazyků, až bylo s podivem je slyšet.

Jsou různé pronárody na světě, jsou na světě divoši, jejichž obličje sotva zahlédneš. Nemají žádné obydlí, jen se touhají po malých lesích a po velkých lesích jako blázni. Tak se vydávali pohrdavě o lidech z lesů. Tak o nich hovořili tam dole, odkud viděli východ slunce.

Všichni předkové Quicheů mluvili jedním jazykem. A nevěděli žádnou modlu ani ze dřeva, ani z kamene, jen si připomínali slovo Původkyně a Stvořitele, Srdce nebes a Srdce země.

Mluvili mezi sebou a s nepokojem očekávali svítání. Pronášeli své modlitby, v lásce, poslušnosti a bázní vyzývali slovo, obracely tvář k nebi, když prosili o své dcery a syny:

„O Původkyně a Stvořiteli! Shlédni na nás, vyslyš nás! Neodháněj nás, neopouštěj nás, ó bože na nebi i na zemi, Srdce nebes, Srdce země! Dej nám potomky, dej nám následovníky, až bude vycházet slunce, až nastane světlo! Ať se rozednám, ať nadejde úsvit! Dej nám mnoho dobrých, rovných cest! Dej lidem mír, mnoho míru, a dopřej jim štěstí! Dej nám dobrý život a prospěšné bytí! O Huracáné, ó Chipi-Caculho, ó Raxa-Caculho, Chipi-Nanauacu, Raxa-Nanauacu, Vocu, Hunahpú, Tepen a Gucumatzi, Alom a Quaholome, Ixpiyacocu a Ixmucané, Prabábo slunce, Prabábo světla!¹¹⁶ Ať se rozednám, ať nadejde úsvit!“